

ИНОВАЦИОННА СИСТЕМА

БЪЛГАРИЯ 2013-2014

(ПО РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ДОКЛАДА ЗА ГЛОБАЛНАТА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ 2013-2014 г.)

ДИРЕКЦИЯ „ИНВЕСТИЦИИ, ИНОВАЦИИ И ПРЕДПРИЕМЧЕСТВО“
ОТДЕЛ „ИНОВАЦИИ И ПРЕДПРИЕМЧЕСТВО“

СОФИЯ, 2013 г.

Докладът за глобалната конкурентоспособност 2013-2014 излиза в момент, когато световната икономика е подложена на значителни промени. Световната финансова криза и произтичащите от нея последици засилиха ролята на нововъзникващите икономики в глобален аспект. Ускори се основните икономически трансформации, които подсилиха растежа и извадиха милиони хора от бедността. Все пак, въпреки по-положителните перспективи за световната икономика, отколкото бяха когато бе публикуван предишният доклад, растежът започна да се забавя в много развиващи се икономики, в напреднали икономики в Европа и други места. В тази връзка, политиките трябва да избегнат самодоволството и да активизират действията си по отношение на структурни реформи и важни инвестиции, гарантиращи, че техните страни могат да предоставят една просперираща среда и заетост на техните граждани. Те трябва да се идентифицират и укрепнат като реформаторски сили, които ще управляват бъдещия икономически растеж. Особено важно ще бъде възможността на икономиките да създават нови продукти с добавена стойност, процеси, и бизнес модели чрез иновации. Продължавайки в същия дух, това означава, че традиционното разграничение между страните на "развити" и "развиващи се" ще стане по-малко уместно и вместо това ще се разделят на "иновационно богати" и "иновационно бедни". Ето защо е изключително важно лидерите от бизнеса, правителствата и гражданското общество да работят съвместно за създаването на благоприятна среда за насърчване на иновациите и, по-специално, да се създадат подходящи образователни системи.

Чрез осигуряване на подробни оценки на продуктивния потенциала на народите по света, Световният икономически форум повече от три десетилетия играе подпомагаща роля. Докладът допринася за разбирането на основните фактори, които определят икономическия растеж, помага да се обясни защо някои страни са по-успешни от други в повишаването на

равнището на доходите и създаването на възможности за тяхното население и предлага на политиците и бизнес-лидерите важен инструмент за формулиране на подобрени икономически политики и институционални реформи. Световният икономически форум ще продължи тези усилия, като обобщава и направлява публично-частните практики, които са доказали полезността си за увеличаване на конкурентоспособността на страните по света.

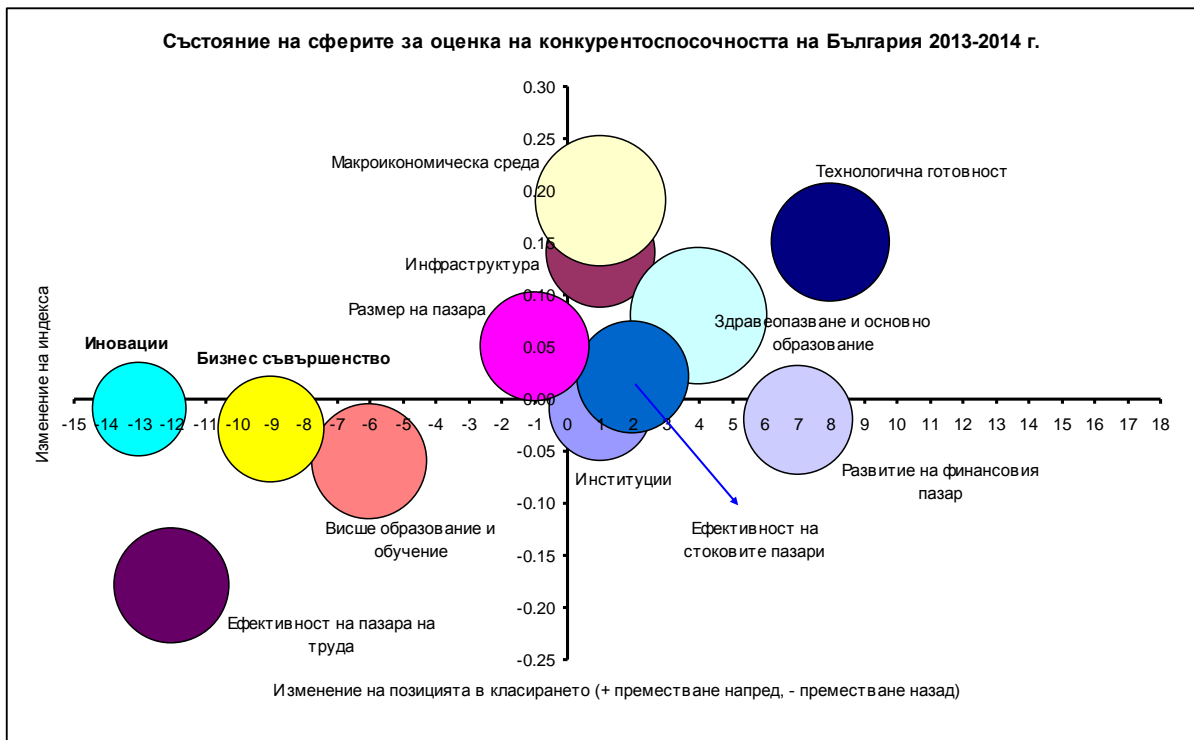
Освен това, при вземане на икономически решения, политическите лидери все по-често признават както значението на качествените, така и на количествени аспекти на растежа, и интегрирането на такива понятия като социална и устойчива околна среда. За да постигне напредък в мисленето по тези въпроси Форумът продължи да изследва как устойчивостта допринася за конкурентоспособността и икономическите резултати. Докладът представя развитието на анализа как конкурентоспособността на дадена страната може да се оценява от гледна точка на социалната и екологичната устойчивост.

Този доклад включва рекорден брой икономики (148 страни), и продължава да бъде най-всеобхватната оценка. Докладът съдържа подробен профил за всяка от включените в проучването икономики, както и таблици с данни за глобалната класация на над 100 показателя. Настоящият доклад остава водещата публикация, насочена към подкрепа на страните в усилията им към трансформация.

1. Конкурентоспособност на българската икономика

Тази година докладът обхваща 148 страни с подробен профил на техните икономики, както и световните класации за над 100 индикатора. **България е класирана на 57-мо място, което я придвижва напред с 5 позиции,** в сравнение с предишния доклад. Подобрената конкурентоспособност на страната ни е резултат от комплексното действие на сферите, които се

използват за оценка на Глобалния индекс за конкурентоспособност. Както личи от графиката важни области от българското стопанство регистрират негативни резултати (иновации, висше образование и обучение, бизнес и пазар на труда).

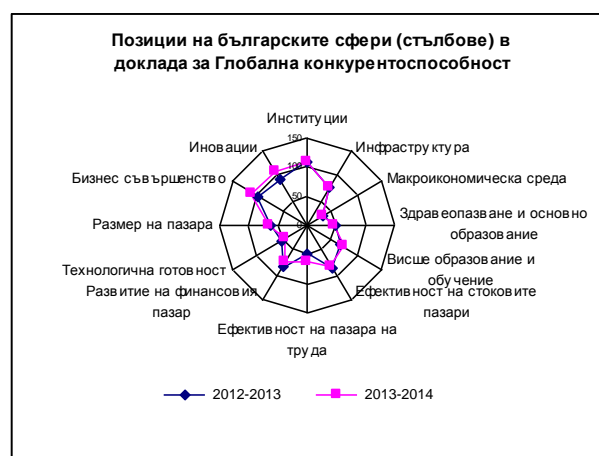
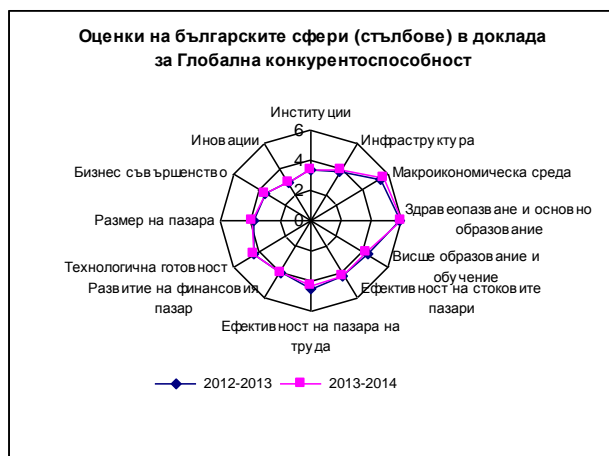

Заб.: Големината на кръга показва равнището на индекса през 2013-2014 г.

Могат да се открият технологичната готовност (44 позиция, 8 места напред), развитие на финансовия пазар (73 позиция, 7 места напред), здравеопазване и основно образование (45 позиция, 4 места напред), ефективност на стоковите пазари (81 позиция, 2 места напред), и макроикономическата среда, институциите и инфраструктурата с по една позиция напред.

При среден индекс за страната от 4.31 (при максимална стойност на скалата за оценка 7.0) най-добри резултати се наблюдават при здравеопазването и основното образование (6.0) и макроикономическата среда (5.61). На другата крайност са иновациите (2.97) и институциите (3.38)

Като правило достигнатите по-високи оценки за съответните индекси, определящи състоянието на конкретната сфера, водят до по-добро класиране – технологична готовност, здравеопазване и основно образование, ефективност на стоковите пазари и др. Минималното влошаване на индекса в сферата на иновациите (-0.01) може да се пренебрегне и да се приеме запазване на равнището на индекса от предходния период, но то дови до най-голямата негативна промяна в класирането (105 позиция, отстъпление с 13 позиции). Същевременно влошеният резултат на индекса за ефективността на финансовия пазар (-0.02) е свързан с преминаване със 7 позиции напред в класирането. Ясно е, че заемането на конкретна позиция в класирането е резултат не само от равнището на индекса, но и от скоростта, с която другите страни променят това равнище.

2. Оценка на иновационната система на България

Българската икономика е оценена като такава с повишаваща се ефективност, заедно с тази на Румъния и други балкански страни като Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Черна гора и Сърбия. Всички други страни от ЕС са в състояние на преход към иновативна икономика (Хърватия, Естония, Унгария, Литва, Латвия, Полша и Чехия), или са оценени като иновативни – останалите. Турция е в групата на страните в преход към иновативна икономика. Следователно, **иновационната система на България се оценява като все още недостатъчно развита, въпреки наличието на положителни резултати.** Оценките в доклада показват, че иновационната система продължава да отстъпва в класирането, но докато в предходния доклад преминахме с 1 позиция назад, заемайки 97 място, то сега отстъплението е с цели 13 позиции, което ни отрежда незавидното 105 място.

Количествените оценки на **иновационните системи** на отделните страни са представени като подиндекс на Глобалния индекс за конкурентоспособност. Той включва 18 индикатора, разпределени в две групи (стълба) – *„съвършенство на бизнеса“* и *„иновации“*, които участват равностойно при формирането на подиндекса. По резултатите от този подиндекс се определя дали дадена страна (икономика) е иновативна, или не. Данните за всички индикатори са мащабирани в скала от 1 до 7, като седмицата означава максимален резултат.

Независимо, че сферата на **технологичната готовност** тук не е част от иновационната система, то тя е „типичен индикатор“ за нейното състояние. Фактът, че изменението на индекса на технологичната готовност и сега е второ по големина (след това на макроикономическата среда) показва, че българските компании оценяват и отделят все по-голямо внимание на този

проблем. Констатираното отстъпление с 2 позиции в предходния доклад е заменено със скок от 8 позиции напред в класирането (44 позиция) и е сигнал за ускорени промени сферата.

2.1 Съвършенство на бизнеса

Съвършенството на бизнеса е представено с помощта на 10 индикатора като количество и качество на местните доставчици, развитие на клъстерната инициатива, наличие на конкурентни предимства, състояние на веригата на стойността и на производствените процеси, контрол на международните продажби и др. Професионалният мениджмънт участва с тегло от 50%, а другите 50% участват в оценката на ефективността на пазара на труда. В класацията по тази сфера нашата страна продължава да отстъпва, но вече не с една позиция, а с 9 позиции и преминава от 97-мо на 106-то място. Стойността на индекса също се понижава - от 3.62 на 3.59. Това показва, че на практика направеното в тази сфера е малко и се извършва с бавни темпове. Отделните индикатори заемат между 72 и 123 позиция.

Индикатори за оценка съвършенството на бизнеса

	2013-2014		2012-2013	
	Позиция	Стойност на индекса	Позиция	Стойност на индекса
Съвършенство на бизнеса	106	3.59	97	3.62
Количество на местните доставчици	108	4.3	104	4.3
Качеството на местните доставчици	72	4.4	82	4.3
Развитие на клъстерите	108	3.3	87	3.4
Конкурентни предимства	113	3.0	90	3.2
Широчина на веригата на стойността	116	3.2	86	3.4
Контрол на международните продажби	95	3.8	100	3.7
Съвършенство на производствените процеси	101	3.4	93	3.4
Приложение на маркетинга	106	3.7	107	3.5
Желание за делегиране на права	123	3.2	103	3.3
<i>Професионално управление</i>	<i>112</i>	<i>3.7</i>	<i>106</i>	<i>3.7</i>

Индикаторите с подобрени позиции в класацията са качеството на местните доставчици, контрол на международните продажби и приложение на маркетинга. Най-голямо движение напред регистрира качеството на местните доставчици – 10 позиции напред (от 82 на 72

място, при подобряване на стойността на индекса от 4.3 на 4.4). Това е запазване на тенденцията от предходната класация, в която се преместихме с 4 позиции напред. По контрол на международните продажби се придвижваме с 5 позиции напред (от 100 на 95 място, при подобряване на индекса от 3.7 на 3.8), а по приложение на маркетинга – само с 1 позиция напред (от 107 на 106 място, при подобряване на стойността на индекса от 3.5 на 3.7)

- **Качество на местните доставчици.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Япония, Австрия, Германия и Белгия. **България заема 72 позиция** и изпреварва единствено Румъния (104) от страните-членки и балканските страни като Македония (81), Черна гора (96), Сърбия (117) и Албания (127). *Класирането по този индикатор показва, че оценката за качеството на местните доставчици съвпада със средната за света (4.4).*
- **Контрол на международните продажби.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Катар, Япония, ОАЕ, Германия, Швейцария и САЩ. **България заема 95 позиция** и изпреварва Хърватия (97), Полша (100), Румъния (108), Чехия (120), Унгария (121) и Словакия (136) от страните-членки, както и Македония (96), Босна и Херцеговина (112) и Сърбия (116) от балканските страни. *Преминаването на по-предна позиция в класирането по този индикатор показва, че продажбите на международните пазари и осъществяваният маркетинг все по-често се извършват и контролират от национални дружества, вместо от външни такива.*
- **Приложение на маркетинга.** Водещи страни в света по този индикатор са Великобритания, САЩ, Пуерто Рико, Холандия, Швеция и Германия. **България заема 106 позиция**, което я нарежда на последно място между страните-членки. От балканските страни изпреварваме единствено Сърбия (135). *Без съмнение това е незадоволително класиране на страната ни и показва, че българските компании използват много малко сложни маркетингови инструменти и техники.*

Индикаторите от тази група с влошени позиции в класацията са всички останали, свързани с местните доставчици, конкурентните предимства, обхвата на веригата на стойността, състоянието на производствените

процеси, развитието на клъстерите, делегирането на права, професионалното управление. Най-голямото отстъпление от заеманите позиции се наблюдава при обхвата на веригата на стойността – 30 позиции назад (от 86 на 116 място, при влошаване на индекса от 3.4 на 3.2). Следват конкурентните предимства – 23 позиции назад (от 90 на 113 място, при влошаване на индекса от 3.2 на 3.0), развитието на клъстерите – 21 позиции назад (от 87 на 108 място при влошаване на индекса от 3.4 на 3.3), делегирането на права – 20 позиции назад (от 103 на 123 място, при влошаване равнището на индекса от 3.3 на 3.2). Отстъплението за останалите индикатори е между 4 и 8 позиции, като се наблюдава и подобряване на индекса. Това показва, че процесът на положителни промени е налице, но темповете са недостатъчни.

- **Обхват (ширина) на веригата на стойността.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Германия, Япония, Австрия, Швейцария, Франция и Швеция. **България заема 116 позиция**, което означава последно място между страните-членки. От балкански страни изпреварваме само Сърбия (122), Босна и Херцеговина (136) и Албания (147). *Тази позиция показва, че българските фирми-износителки имат доста слабо присъствие по цялата верига на стойността, т.е. те са въввлечени само в отделни етапи (например добив на природни ресурси или производство), но не и в дизайна на продукта, маркетинга на продажбите, логистиката, след продажбените услуги и др.*
- **Конкурентни предимства.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Япония, Финландия, Германия и Дания. **България заема 113 позиция** и от страните-членки изпреварва само Словакия (126), а от балканските страни - Албания (129), Македония (143), Сърбия (145) и Босна и Херцеговина (146). *Заеманата позиция по този индикатор позволява да се заключи, че конкурентното предимство на българските фирми на международните пазари се основава преди всичко на ниските разходи и наличните природни ресурси, вместо на уникални продукти и процеси.*
- **Развитие на клъстерите.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Тайван (Китай), Италия, ОАЕ, Германия, Швейцария и САЩ. **България заема 108 позиция** и изпреварва

страни-членки като Латвия (109), Унгария (111), Хърватия (114), Гърция (128) и балкански страни като Черна гора (121), Сърбия (129), Албания (145) и Босна и Херцеговина (148). *Страната ни е във втората половина на класирането, т.е. в българската икономика клъстерите все още нито са разпространени в много области, нито пък са добре развити.*

- **Желание за делегиране на права.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Дания, Швеция, Норвегия, Финландия и Холандия. **България заема 123 позиция** и изпреварва 2 от страните-членки – Италия (129) и Унгария (137), както и само една от балканските страни - Сърбия (141). *И по този индикатор класирането на нашата страна е повече от незадоволително и говори за това, че топ мениджмънтът по-скоро контролира всички важни решения и трудно делегира такива права на ръководители на бизнес единици и други мениджъри от по-ниско ниво.*
- **Количество на местните доставчици.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Япония, Индия, Тайван (Китай), Белгия, Германия и Австрия. **България заема незавидната 108 позиция** (при 104 в предходната класация) и от страните-членки изпреварва Люксембург (110) и Латвия (114), както и Сърбия (117), Черна Гора (128) и Албания (135) от балканските страни. *Заеманата позиция от нашата страна показва, че по-скоро липсва мрежа от множество доставчици, а това от своя страна възпрепятства развитието на конкуренцията.*
- **Съвършенство на производствените процеси.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Япония, Швейцария, Германия, Финландия и Холандия. **България заема 101 позиция** (при 93 в предходната класация) и успява да изпревари единствено Румъния (102) и Хърватия (103) от страните-членки, както и Сърбия (130) от балканските страни. *Според това класиране в нашата страна се използват все още трудоемки методи или технологии от предишни поколения и много малко са застъпени най-добрите и ефективни технологии, прилагани в света.*
- **Професионално управление.** Водещи страни в света, в които управлението се осъществява от висококвалифицирани професионалисти са Нова Зеландия, Финландия, Норвегия, Швеция, Холандия, Дания и Швейцария. **България заема 112 позиция** (при 106 в предходната класация) и изпреварва страни-членки като Унгария (114), Кипър (117), Италия (121), Румъния (131) и Сърбия (135) от балканските страни. *Незадоволителната позиция на нашата страна показва, че ръководните позиции по-често се заемат от приятели и роднини, а не от професионални мениджъри със заслуги и квалификация.*

2.2 Сфера на иновациите

Сферата на иновациите е представена с помощта на 8 индикатора като капацитет за иновации, качество на научно-изследователските институции, разходи на фирмите за НИРД, сътрудничество между университетите и индустрията в областта на НИРД, държавни поръчки на високо технологични продукти, наличие на учени и инженери, молби за получаване на патент и защита на интелектуалната собственост. При изчисляването на стойността на индекса на тази сфера индикаторът „защита на интелектуалната собственост” участва с тегло от 50%. Другите 50% участват в оценката на публичните институции.

В класацията по тази сфера нашата страна преминава с 13 позиции назад (от 92-ро на 105-то място, при незначително влошаване на стойността на индекса от 2.98 на 2.97.) Това показва, че на практика направеното в тази сфера е все още малко и се извършва с бавни темпове. Отделните индикатори заемат между 47 и 117 позиция.

Индикатори за оценка на сферата на иновациите

	2013-2014		2012-2013	
	Позиция	Стойност на индекса	Позиция	Стойност на индекса
Иновационна сфера	105	2.97	92	2.98
Капацитет за иновации	103	3.2	64	3.2
Качеството на научно-изследователските институции	68	3.6	75	3.5
Разходи на фирмите за НИРД	107	2.8	92	2.9
Сътрудничество „университети-индустрия” в НИРД	117	3.0	117	3.0
Държавни поръчки на съвременни технологични продукти	90	3.3	81	3.4
Наличност на учени и инженери	96	3.7	98	3.6
Заявки за патент (на 1 млн. население)	47	3.7	47	3.6
<i>Защита на интелектуалната собственост</i>	<i>104</i>	<i>3.0</i>	<i>105</i>	<i>3.0</i>

Индикаторите с подобрени позиции в класацията са качеството на научно-изследователските институции - 7 позиции напред (от 75 на 68 място, при подобряване на стойността на индекса от 3.5 на 3.6), наличие на учени и инженери – 2 позиции напред (от 98 на 96 място, при подобряване

на индекса от 3.6 на 3.7) и защита на интелектуалната собственост – една позиция напред (от 105 на 104 място, при запазване стойността на индекса на ниво от 3.0).

- **Качество на научно-изследователските институции.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Израел, Швейцария, Великобритания, Белгия, САЩ и Германия. **България заема 68 позиция** и изпреварва страни-членки като Словакия (70) и Гърция (72), както Македония (86) и Албания (121) от балканските страни. *Позицията в средата на класирането, както и значението на индекса (близко до средното за света) определя качеството на научноизследователските институции у нас като средно в своята област, и в международен аспект.*
- **Наличност на учени и инженери.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Финландия, Катар, Пуерто Рико, Япония, Гърция и САЩ. **България заема 96 позиция** и изпреварва Румъния (99) и Латвия (105) от страните-членки, както и Албания (106) от балканските страни. *По всичко личи, че наличието на учени и инженери в различните области е недостатъчно.*
- **Защита на интелектуалната собственост.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Финландия, Сингапур, Нова Зеландия, Катар и Швейцария. **България заема 104 позиция**, и успява да изпревари само Румъния (110) от страните-членки. Балканските страни, които се нареждат след България са Албания (114), Сърбия (115) и Босна и Херцеговина (135). *Заеманата позиция недвусмислено подсказва, че защитата на интелектуалната собственост, както и мерките за борба с фалшифицирането, не са на необходимото ниво.*

Индикаторите с влошени позиции в класацията са капацитет за иновации – 39 позиции назад (от 64 на 103 място, при запазване стойността на индекса на ниво от 3.2), разходите на фирмите за НИРД – 15 позиции назад (от 92 на 107 място, при влошаване стойността на индекса от 2.9 на 2.8) и държавните поръчки на съвременни технологични продукти – отстъпление с 9 позиции (от 81 на 90 място, при влошаване стойността на индекса от 2.4 на 3.3)

- **Капацитет за иновации.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Германия, Финландия, Израел, САЩ и Япония. **България заема 103 позиция** и изпреварва страни-членки като Хърватия (110) и Гърция (117), както и някои от балканските страни – Босна и Херцеговина (108), Албания (121) и Сърбия (133). *Това е индикаторът, по който нашата страна регистрира най-значителната негативна промяна - 39 позиции назад в класирането. Същевременно и равнището на нашия индекс (3.2) е под това на средната му стойност за света (3.6). Това показва, че технологичното обновяване на българските компании става най-вече чрез закупуване на лиценз или имитиране на чужди фирми. Все още сме на голямо разстояние от момента на самостоятелни проучвания, в резултат на които можем да се превърнем в пионери на своите продукти и процеси.*
- **Разход на фирмите за НИРД.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Япония, Финландия, Германия, САЩ и Израел. **България заема 107 позиция** и от страните-членки изпреварва Унгария (108) и Гърция (122), а от балкански страни само Сърбия (127). *Сравнително лошо класиране, което показва, че компаниите в България все още отделят малко средства за НИРД. Това се потвърждава и от стойността на индекса (2.8), която е най-ниската от цялата група индикатори. Средната стойност на индекса за света е 3.3, а достигнатата най-висока 6.0 (Швейцария). Този факт определя важността на мерките за достигането на националната цел през 2020 г. (разходи за НИРД в размер от 1.5% от БВП).*
- **Държавни поръчки на съвременни технологични продукти.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Катар, Сингапур, ОАЕ, Малайзия, Руанда и Саудитска Арабия. **България заема 90 позиция** и изпреварва страни-членки като Румъния (99), Латвия (101), Испания (102), Полша (103), Литва (109), Унгария (114), Словения (121), Чехия (124), Италия (129), Словакия (134), Хърватия (136) и Гърция (141), както и Сърбия (123) от балканските страни. *Заеманата позиция във втората половина на класирането показва, че държавните решения за обществени поръчки не насърчават особено технологичните иновации.*

Индикаторите, които запазват позициите си в класирането са подадените молби (заявки) за патент (47 позиция, и подобряване стойността на индекса от 3.6 на 3.7) и сътрудничеството „университети-

индустрия” в областта на НИРД (117 позиция, и запазване стойността на индекса на ниво от 3.0).

- **Заявки за патент (на 1 млн. население).** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швеция, Швейцария, Финландия, Япония и Израел. **България заема 47 позиция**, но успява да изпревари само Румъния (55) от страните-членки. Балканските страни, които се нареждат след България са Черна гора (49), Сърбия (53), Босна и Херцеговина (54), Македония (72), както и Албания (91). *Този индикатор нарежда България на най-предна позиция в сравнение с позициите по всички индикатори, използвани за оценка на иновационната система. Броят на подадените заявления по Договора за патентно сътрудничество (на 1 млн. население) е доста концентриран. Страните, които имат над 3 заявления възлизат на 50 (тук попада и България с 3.7 заявления), над 10 заявления имат 33 страни, над 50 заявления имат 24 страни, над 100 заявления имат 16 страни, над 200 заявления имат 7 страни. На Швеция се падат максималните 302.7 заявления.*
- **Сътрудничество „университети-индустрия” в НИРД.** Водещи страни в световната класация по този индикатор са Швейцария, Финландия, САЩ, Сингапур, Великобритания и Белгия. **България заема 117 позиция.** От страните-членки изпреварваме само Гърция (119) и Албания (135) от балканските страни. *Подобна незавидна позиция и значение на индекса (3.0) под средното за света (3.7) заострят вниманието към дейностите, реализирани до сега в тази сфера. На практика сътрудничество между висшите учебни заведения и индустрията в областта на НИРД е слабо. Но класирането показва, че това е проблем не само за нашата страна, защото само 57 страни имат индекс над средния, 44 страни са с индекс над 4.0, 17 страни са с индекс над 5.0, а максималната стойност от 5.8 принадлежи на Швейцария и Финландия.*

Следователно, в рамките на Глобалния индекс за конкурентоспособност иновационната система на България бележи отстъпление спрямо състоянието от предходното издание на доклада (падане в класацията от 92 на 105 място, при незначително понижение на стойността на индекса от 2.98 на 2.97) при наличието на две открояващи се противоположни изменения – влошаване на капацитета за иновации (39 позиции назад) и

подобряване качеството на научно-изследователските институции (7 позиции напред).

Следва да се отбележи, че иновационната система е само един от факторите за оценка на конкурентоспособността на икономиките, заедно с базисните изисквания и сферите за подобряване на ефективността. Поради това някои групи индикатори, които бихме могли да наречем традиционно иновативни са включени в другите фактори. Такива са индикаторите за технологична готовност (технологично адаптиране и използване на ИКТ технологиите), образование (основно и висше) и обучение, телефонна инфраструктура. По редица от тези индикатори нашата страна заема от 20 до 40 позиция.

3. Технологична готовност

В рамките на Глобалния индекс за конкурентоспособност **технологичната готовност** на икономиките участва във формирането на фактора ефективност и е представена с помощта на две групи индикатори – **технологична адаптация** (наличие на най-нови технологии, усвояване на най-новите технологии от фирмите, както и ПЧИ и трансфер на технологии) и **използване на ИКТ** (интернет потребители, международен интернет трафик, абонаменти за широколентов интернет, в т.ч. и мобилен, абонаменти за мобилни телефони и абонаменти за стационарни телефони). При изчисляването на стойността на индекса на тази сфера индикаторите „абонаменти за мобилни телефони” и „абонаменти за стационарни телефони” участват с тегло от 50%. Другите 50% участват в оценката на инфраструктурата. Освен това данните за първата група индикатори са резултат от социологически проучвания, а за използването на ИКТ – твърда статистика.

Индикатори за оценка на технологичната готовност

	2013-2014		2012-2013	
	Позиция	Стойност на индекса	Позиция	Стойност на индекса
Технологична готовност	44	4.45	52	4.30
А. Технологична адаптация	108	4.22	111	4.20
Наличие на най-нови технологии	99	4.4	98	4.5
Усвояване на най-новите технологии от фирмите	113	4.2	125	4.0
ПЧИ и трансфер на технологии	107	4.1	106	4.1
Б. Използване на ИКТ	34	4.67	41	4.40
Интернет потребители, %	55	55.1	54	51.0
Абонаменти за широколентов интернет, на 100 души	38	17.6	39	15.5
Международен интернет трафик, kb/s на потребител	22	94.4	25	65.8
Абонаменти за мобилен широколентов интернет, на 100 души	40	40.3	58	14.5
<i>Абонаменти за мобилни телефони, на 100 души</i>	<i>24</i>	<i>145.7</i>	<i>22</i>	<i>140.68</i>
<i>Абонаменти за стационарни телефонни линии, на 100 души</i>	<i>36</i>	<i>30.4</i>	<i>39</i>	<i>31.03</i>

В класацията по технологична готовност нашата страна преминава с осем позиции напред (от 52-ро на 44-то място, и подобряване стойността на индекса от 4.30 на 4.45) Това показва наличието на реален напредък. Също така позициите на отделните индикатори в класирането се подобрява. Сега те са в интервала от 22 до 113 място, до като в предното издание на доклада са в интервала от 25 до 125 място

По **технологична адаптация** нашата страна запазва тенденцията и се придвижва с още 3 позиции напред (от 111 на 108 място, при подобряване на индекса от 4.2 на 4.22). Индикаторите от тази група заемат незавидни позиции в опашката на световните класации, въпреки констатираните положителни резултати спрямо предходното класиране. И така, по *наличие на най-нови технологии* България този път отстъпва с една позиция (от 98 на 99 място, при влошаване на индекса от 4.5 на 4.4). Това е индикаторът, който нарежда нашата страна на най-предна позиция в групата. Преминаваме с цели 12 позиции напред по *усвояване на най-новите технологии от фирмите* (от 125 на 113 място, при подобряване на индекса от 4.0 на 4.2), но въпреки това остава най-лошата позиция, която нашата

страна заема по който и да е от индикаторите за технологична адаптация. Отстъпление с една позиция (от 106 на 107 място, при запазване на стойността на индекса) се констатира при *ПЧИ и трансфер на технологии*. По всичко личи, че технологичната адаптация на нашата страна върви трудно, въпреки ускореното навлизане на съвременните технологии.

- ***Наличие на най-нови технологии.*** Водещите позиции в световната класация по този индикатор принадлежат на Финландия, Швеция, Норвегия, както и Швейцария, Великобритания, САЩ, Исландия, ОАЕ и Холандия. **България заема 99 позиция** и изпреварва Полша (102), Румъния (107) от страните-членки, както и балкански страни като Сърбия (118) и Албания (119). *За този индикатор е характерна високата средна стойност на индекса (4.9), при достигната максимална стойност 6.5 от Финландия, Швеция и Норвегия. Стойността на индекса за България е под средната стойност (4.4) и в комбинация с незадоволителната позиция води до извода за скромно присъствие на най-новите технологии в страната.*
- ***Усвояване на най-новите технологии от фирмите.*** Водещите позиции по този индикатор се заемат от Швеция, Исландия, Швейцария, ОАЕ, Израел и Япония. **България заема незавидната 113 позиция** и се нарежда на предпоследно място между страните-членки, изпреварвайки единствено Полша (114). От балканските страни изпреварваме Македония (121) и Сърбия (137). *За този индикатор също е характерна високата средна стойност на индекса (4.7), при достигната максимална стойност 6.2 от Швеция и Исландия. Стойността на индекса за България е под средната стойност (4.2) и заедно с незадоволителната позиция показва, че усвояването на новите технологии от българския бизнес е изключително сериозен проблем. То в голяма степен отсъства и по никакъв начин не може да се сравни с почти агресивното усвояване на технологиите в близо половината страни, обхванати в проучването.*
- ***ПЧИ (преки чуждестранни инвестиции) и трансфер на технологии.*** Водещите позиции в света по този индикатор се заемат от Ирландия, ОАЕ, Панама, Катар, Сингапур и Коста Рика. **България заема 107 позиция** и от страните-членки изпреварва Гърция (111), Хърватия (112), Словения (116) и Италия (127), а от балканските страни единствено Сърбия (115). *Заемащата задна позиция от нашата страна по този индикатор, както и ниското равнище на стойността на индекса показват, че структурата на преките чуждестранни инвестиции не позволява те да бъдат*

определени като основен източник на нови технологии. Както е известно все още около 1/3 от тях се насочват в сферата на недвижимите имоти и търговията.

По **използване на ИКТ** нашата страна преминава със 7 позиции напред в световната класация (от 41 на 34, при значително подобряване на индекса от 4.4 на 4.67), а заеманите позиции по отделните индикатори са едни от най-добрите. В тази група без съмнение трябва да се открие *международния интернет трафик*, в класацията на който нашата страна преминава с още 3 места напред (от 25 на 22 място, при подобряване стойността на индикатора от 65.8 на 94.4 kb/s на потребител) и запазва най-добрата позиция по индикатор в сферата на технологичната готовност. Заслужава внимание и промяната в класирането по *абонаменти за мобилен широколентов интернет*, където преминаваме с 18 позиции напред (от 58 на 40 място, при сериозно подобряване на индекса – от 14.5 на 40.3). По *абонаменти на стационарни телефонни линии* преминаваме с 3 позиции напред (от 39 на 36 място, въпреки влошеното равнище на индекса от 31.03 на 30.4 абонамента на 100 души). При останалите индикатори се наблюдава относителна стабилност при заеманата позиция (промяна с 1-2 позиции), въпреки подобряване стойността на индикаторите. Това подсказва, че темповете, с които се развиваме са недостатъчни. По *интернет потребители* преминаваме с 1 позиция назад (от 54 на 55 място, при повишаване процента на потребителите от 51 на 55.1), по *абонаменти за широколентов интернет* преминаваме с 1 позиция напред (от 39 на 38 място, при повишаване на абонатите от 15.5 на 17.6 на 100 души), по *абонаменти за мобилни телефони* отстъпваме с 2 позиции (от 22 на 24 място, при повишаване стойността на индикатора от 140.68 на 145.7 абонамента на 100 души).

- **Международен интернет трафик.** Водещите места в класацията по този индикатор принадлежат на Люксембург, Хонг Конг, Малта, Сингапур, Исландия, Швейцария и Швеция. България се представя

много добре по този индикатор - **заема 22 позиция**. Независимо от това 12 от страните-членки ни изпреварват, а ние от своя страна сме пред Франция (25), Испания (26), Италия (27), Германия (28), Полша (30), Литва (31), Кипър (32), Гърция (38), Латвия (39), Хърватия (58), Естония (66), Унгария (81) и Словакия (91). По този индикатор изпреварваме по-голямата част от балканските страни – Сърбия (29), Черна гора (36), Турция (44), Македония (55), Босна и Херцеговина (64) и Албания (75). *Както личи, независимо от доброто класиране, в рамките на ЕС27 нашата страна заема „златната среда”, а повечето от страните-членки заемат водещи позиции в класацията. Съгласно стойността на индикатора за 69 страни (това са почти половината от обхванатите в доклада страни) международният интернет трафик е над 20 kb/s на потребител, в 40 страни трафикът е над 50 kb/s на потребител имат, в 24 страни (между които и България) трафикът е над 90 kb/s на потребител, в 7 страни трафикът е над 200 kb/s на потребител, а максималните му стойности възлизат на 4091 kb/s на потребител (Люксембург) и 1240 kb/s на потребител (Хонг Конг). По всичко личи, че независимо от доброто класиране, изоставането спрямо най-добрите страни в света е значително.*

- **Абонаменти за мобилни телефони.** Водещите позиции в световната класация по този индикатор принадлежат на Хонг Конг, Кувейт, Габон, Панама, Саудитска Арабия, и Русия. **България заема 24 позиция** и изпреварва по-голямата част от страните –членки. Единствено Финландия (11), Австрия (13), Италия (14), Естония (17) и Литва (19) са пред нас в класацията. След нас в класирането са и болшинството от балканските страни – Албания (75), Македония (77), Сърбия (103), Турция (105) и Босна и Херцеговина (109). *Това е индикаторът, по който в сферата на технологичната готовност нашата страна заема предни позиции. Максималната стойност на индикатора възлиза на 228 абонамента на 100 души (Хонг Конг) и показва, че в Хонг Конг всеки ползва по над 2 мобилни телефона, докато у нас приблизително по 1.5 телефона. Броят на страните, в които всеки използва повече от 1 мобилен телефон възлизат на 92.*
- **Абонамент за стационарни телефонни линии.** Водещите страни в класацията по този индикатор са Тайван (Китай), Корея, Франция, Германия и Хонг Конг. **България заема 36 позиция** и успява да изпревари голяма част от страните-членки – Унгария (40), Латвия (51), Румъния (53), Литва (61), Чехия (62), Словакия (68), Финландия (76) и Полша (78), както и балканските страни като Сърбия (37), Черна гора (46), Босна и Херцеговина (50), Македония (63), Турция (66) и Албания (94). *И по този индикатор България успява да изпревари значителен брой от страните-членки, но изоставането*

от най-добрите в класацията не е толкова голямо. Над 10 стационарни телефонни линии (на 100 души) има в 93 страни от света, над 20 в 61 страни, над 30 в 38 страни (тук попада и България), над 40 в 26 страни, над 50 в 13 страни и над 60 във водещите 5 страни. Максималната стойност на индикатора от 68.7 броя стационарни телефонни линии на 100 души е в Тайван (Китай).

- **Абонаменти за широколентов интернет.** Водещите страни в класацията по този индикатор са Швейцария, Холандия, Дания, Франция и Корея. **България заема престижното 38 място.** От страните-членки изпреварваме Полша (39), Чехия (41), Румъния (42), Словакия (45) и повечето балкански страни – Македония (44), Босна и Херцеговина (58), Турция (60), Сърбия (61), Черна гора (68) и Албания (78). Отново болшинството от страните-членки са пред нас в класирането, но изоставането от най-добрите в света е значително по-малко. Над 10 абонамента на 100 души се падат в 62 страни, над 15 абонамента има в 42 страни (между които и България), над 30 абонамента има в 16 страни. Максималната стойност на този индикатор възлиза на 41.9 абонамента на 100 души (Швейцария).
- **Абонаменти на мобилен широколентов интернет.** Водещите страни в класацията по този индикатор са Сингапур, Япония, Финландия, Корея и Швеция. **България заема 40 позиция** и от страните-членки изпреварва Словения (42), Словакия (45), Португалия (51), Румъния (62) и Унгария (63), Литва (88), а от балканските страни Сърбия (41), Черна Гора (58), Македония (67), Албания (70), Турция (73)) и (Босна и Херцеговина (82)). Независимо от сравнително добрата позиция, която заема България в световната класация по този индикатор, пред нас са повечето страни-членки. Освен това в сравнение с най-добрите в света изоставането не е никак малко - около 3 пъти. Над 10 абоната на мобилен широколентов интернет на 100 души има в 84 страни от света, над 20 - в 68 страни, над 40 – в 41 страни (тук попада България), над 60 – в 20 страни, над 100 във водещите 5 страни. Максималната стойност на индикатора възлиза на 123 абоната на 100 души (Сингапур).
- **Интернет потребители.** Водещите страни в класацията по този индикатор са Исландия, Норвегия, Швеция, Дания и Холандия. **България заема 55 позиция** и от страните-членки успява да изпревари само Румъния (64), а от балканските страни Албания (58), Сърбия (67) и Турция (73). Ясно е, че между страните-членки България заема предпоследното място, но все пак изоставането в сравнение с водещите страни в света не е толкова голямо. Така в

102 страни от света над 20% от населението ползва интернет, в 81 страни – над 40%, в 63 страни (тук попада и България) – над 50%, в 34 страни – над 70%, в 21 страни – над 80% и във водещите 7 страни – над 90%. Максималната стойност на индикатора възлиза на 96% (Исландия).

От всичко казано може да се направи извод, **че иновационната система на нашата страна се развива, бележи положителни изменения и нейната оценка не бива да се обвързва единствено с подиндекса на Глобалния индекс за конкурентоспособност.** Съществуват специализирани аналитични разработки за иновационните системи на страните – Глобален иновационен индекс и Класацията на иновационния съюз, в които тенденциите на положителните изменения на нашата иновационна система са открити по-ясно.

В заключение следва да се отбележи, че резултатите от подобни класации не бива да се абсолютизират и да се правят генерални изводи. Те са в известна степен условни, и като цяло насочват вниманието на политиците и бизнеса към състоянието на конкретни сфери на икономиката и необходимостта от предприемането на мерки за тяхното подобряване. Така от приложение 1 става ясно, че постигнатите стойности за индикаторите в сферата на съвършенството на бизнеса, иновациите и технологичната готовност, за които източник на информация са социологически проучвания, са по-ниски от най-добрите постижения от 41% до над 2 пъти, а индикаторите, за които е налице статистическа информация са по-ниски от най-добрите постижения в света от 56.4% (абонаменти за мобилни телефони) до 81.8 пъти (брой заявки за получаване на патент). Като се има предвид, че в Доклада за глобалната конкурентоспособност 2013-2014 г. се наблюдава подобряване на стойността на индекса и позицията в класирането само в сферата на технологичната готовност, **може да се**

заклучи, че България се нуждае от ускоряване на дейностите в иновационната система. Това ще доведе до по-високи стойности на индикаторите и по-предни позиции на нашата страна в световните класации. Също така ще повлияе върху подобряването на конкурентоспособността на българската икономика и върху процеса на прехода към иновативна икономика.

Забележка

За допълнителна информация и въпроси можете да се обръщате към г-н Стефан Узунов, държавен експерт в отдел „Иновации и предприемачество“, към дирекция „Инвестиции, иновации и предприемачество“

Тел. 02 940 7249, електронна поща s.uzunov@mee.government.bg

Сравнителна таблица за състоянието на индикаторите от сферата на бизнеса, иновациите и технологичната готовност през 2013-2014 г.

	Мярка	Най-добро постижение за индекса в света	Стойност на индекса за България	Степен на изоставане, % / пъти/ пункта	
Съвършенство на бизнеса					
Конкурентни предимства	1 - 7	Швейцария	6.4	3.0	2.13 пъти
Съвършенство на производствените процеси	1 - 7	Япония	6.5	3.4	91.2
Желание за делегиране на права	1 - 7	Дания	6.0	3.7	62.2
Широчина на веригата на стойността	1 - 7	Германия	6.1	3.2	90.6
Приложение на маркетинга	1 - 7	Великобритания, САЩ	6.0	3.7	62.2
Професионално управление	1 - 7	Нова Зеландия, Финландия	6.3	3.7	70.3
Развитие на клъстерите	1 - 7	Тайван (Китай)	5.6	3.3	69.7
Контрол на международните продажби	1 - 7	Катар, Япония	5.6	3.8	47.4
Количество на местните доставчици	1 - 7	Япония	6.2	4.3	44.2
Качеството на местните доставчици	1 - 7	Швейцария	6.2	4.4	40.9
Иновационна сфера					
Защита на интелектуалната собственост	1 - 7	Финландия	6.2	3.0	2.07 пъти
Разходи на фирмите за НИРД	1 - 7	Швейцария	6.0	2.8	2.14 пъти
Сътрудничество „университети-индустрия” в НИРД	1 - 7	Швейцария	5.8	3.0	93.3
Капацитет за иновации	1 - 7	Швейцария	5.8	3.2	81.3
Качеството на научно-изследователските институции	1 - 7	Израел	6.4	3.6	77.8
Наличност на учени и инженери	1 - 7	Финландия	6.3	3.7	70.3
Държавни поръчки на съвременни технологични продукти	1 - 7	Катар	5.6	3.3	69.7
Заявки за получаване на патент	Брой на 1 млн. души	Швеция	302.7	3.7	81.81 пъти
Технологична готовност					
А. Технологична адаптация					
Усвояване на най-новите технологии от фирмите	1 - 7	Швеция, Исландия	6.2	4.2	47.6
ПЧИ и трансфер на технологии	1 - 7	Ирландия	6.3	4.1	53.7
Наличие на най-нови технологии	1 - 7	Финландия, Швеция, Норвегия	6.5	4.4	47.7
Б. Използване на ИКТ					
Международен интернет трафик	kb/s на потребител	Люксембург	4091.4	94.4	43.34 пъти
Абонаменти за мобилен широколентов интернет	Брой на 100 души	Сингапур	123.3	40.3	3.06 пъти
Абонаменти за стационарен широколентов интернет	Брой на 100 души	Швейцария	41.9	17.6	2.38 пъти
Абонаменти за стационарни телефонни линии	Брой на 100 души	Тайван (Китай)	68.7	30.4	2.26 пъти
Интернет потребители	%	Исландия	96.0	55.1	40.9 пункта
Абонаменти за мобилни телефони	Брой на 100 души	Хонг Конг (Китай)	227.9	145.7	56.4